

РЕЦЕНЗИЯ

на научните трудове и учебната дейност, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право, научна специалност - Гражданско и семейно право към Правно - историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”

Рецензент : проф. д-р Симеон Тасев, преподавател по гражданско и семейно право в Бургаския свободен университет

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Предоставям рецензия по конкурса конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право” към Правно - историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски” (ДВ, бр. 100 от 15 декември 2017 г).

Информация за обявения конкурс

Конкурсът е за нуждите на учебния процес по гражданско и семейно право на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”, съгласно решение на Академичния съвет.

Включен съм в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 387/12.02.2018 г.

За участие в обявения конкурс е подал документи гл. ас. д-р Асен Воденичаров, преподавател по гражданско и семейно право в ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Представените от гл. ас. д-р Асен Воденичаров документи са в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона за развитието на

академичния състав в Република България и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Представил е изискуема научна продукция.

Кандидатът е защитил дисертация и е придобил научно образователна степен доктор по право през 2013 г.

Биографични данни за кандидата: След завършване на висшето си юридическо образование в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” и успешно преминаване на стажа Асен Воденичаров започва професионалната си кариера като съдебен кандидат в Софийски градски съд. Работи като адвокат в периода 2000 г. – 2004 г. През 2004. е избран за съдия в Софийски районен съд – гражданско отделение. От 2006 г. е съдия в Софийски градски съд – гражданска колегия. Повишен е в най-високия ранг „Съдия във ВКС и ВАС”.

От 2000 г. е избран за асистент в катедра „Гражданскоправни науки” на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н.Рилски”. От 2002 г. – 2005 г. е старши асистент, а от 2005 г. и в момента – главен асистент.

Кандидатът, освен висшето си образование по специалност Право има и второ висше образование (бакалавърска и магистърска степени) по Публична администрация.

Участвал е в редица научни конференции, семинари, кръгли маси и юридически практически курсове по специфични въпроси на правната доктрина и правораздаването у нас и в чужбина,

Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата.

Имам непосредствени впечатления от преподавателската работа на Асен Воденичаров. Той започва дейността си в тази област като асистент през 2000 г. Семинарните му занятия протичат интересно, показател на което е високата им посещаемост. Прилага редица форми за привличане на вниманието на студентите и повишаване на интереса към преподаваната

основна дисциплина. Организира посещения на съдебни заседания, срещи с авторитетни юристи с продължителен стаж в правораздаването, обсъждане решения на Съда на Европейския съюз и националните съдилища и пр. След успешната му докторска защита през 2013 г. води самостоятелен лекционен курс по гражданско право, по която учебна дисциплина е обявен конкурса. Искам да направя изводът, че кандидатът със своя 18-годишен успешен преподавателски стаж има съществен опит в педагогическата дейност. Преподавателският му опит е напълно достатъчен за заемане на конкурсната академична длъжност.

Моите лични впечатления са, че кандидатът е преподавател, който се ползва с авторитет, както сред професионалната колегия, така и сред студентите. В своята педагогическа дейност е отговорен, с усет към новото и практически полезното от теорията и съдебната практика, като едновременно с това е коректен и лоялен към колегите си.

Научни и научно-приложни приноси

За участие в конкурса кандидатът представя 17 публикации - една монография, едно учебно помагало, пет статии в рецензирани юридически издания и десет публикувани научни доклади от национални и международни конференции у нас и в чужбина.

Монографията „Европейско дружество. *Societas Europaea*” е 447 страници, като обхваща и редица приложения: библиография на българската и чуждестранна литература, указател на цитираните регламенти и директиви на Европейския съюз, списък на акционерните дружества и дружествата с ограничена отговорност в държавите членки, имащи възможност за преобразуване в ЕД, цветни графики и фигури, илюстриращи изучаваната материя и пр. Добро впечатление прави големия по обем научен апарат – 600 забележки под линия. Книгата е отпечатана в известното с високите си изисквания издателство за правна литература „Сиела”.

Авторът си поставя за цел всестранното проучване на правното положение на новия европейски трансграничен юридически субект за стопанско сдружаване, който обогатява каталога на правноорганизационните

форми в тази област. Това е първото у нас изследване, посветено на тази налагаща се форма за стопанска дейност в рамките на Европейския съюз. В този смисъл тя притежава особена актуалност и практическо значение, тъй като в нашата страна започват да се учредяват такива дружества. В нея могат да се намерят отговори на редица въпроси, които неминуемо възникват в процеса на създаването им.

Изложението е структурирано в две глави, като всяка съдържа параграфи. В глава първа се анализира общата правна характеристика на европейското дружество. Обосновано проучването в пар. първи започва с очертаването на икономическите и правни детерминанти на разглежданата наднационална структура. Прецизно се проследява развитието на интеграционните връзки между държавите-членки, изграждането на вътрешния пазар в новите по своя характер икономически и социални условия и необходимостта от премахването на бариерите при стопанските операции на участниците в гражданския оборот. Приносът момент е изводът, че съществена предпоставка за възникването на европейското дружество, както и на другите европейски формирания, е че правната рамка, в която се осъществява стопанската дейност в Общността се основава в голяма степен на действащия правен ред на отделните държави членки. В резултат на това, юридическата уредба на Общността не създава подходящата нормативна среда за постигане на целите, заложи в Договора за създаване на Съюза. Основателно се изтъква, че поради тази причина възниква необходимостта да се създаде нова регламентация, която да действа успоредно със съществуващите национални законодателства, но да бъде база за формиране на нови по своя характер образувания. Те следва да бъдат регламентирани от общностен акт, който да намира пряко приложение в държавите членки и да притежават непознати до този момент правни характеристики.

Приносен момент е проучването на юридическите действия на Съвета на Европа за формирането на нормативна основа за създаване на европейско дружество, като специфично средство за обединяване на усилията на страните от континента за по-бързо възстановяване и развитие на европейската икономика след войната. Такова изследване до този момент липсва в юридическата и историческата наука у нас.

Новост и с приносен характер е проучването на правно-историческият генезис на възникването на европейското дружество. Последователно и прецизно, на основата на конкретни актове и други документи, се проследяват детайлно отделните етапи в продължилия над тридесет години нормотворчески процес. Достига се до верния извод, че приемането на общностните актове за дружеството са ключов елемент в процеса на завършването на вътрешния пазар. Уставът на европейското дружество предоставя на стопанските образувания нов незадължителен правен инструмент, който прави трансграничното управление на организацията по-гъвкаво и по-малко бюрократично. Това допринася за увеличаване на конкурентоспособността на стопанските субекти в Европейския съюз. Обосновано се достига и до извода, че Регламент № 2157/2001 относно Устава на Европейското дружество и Директива 2001/86/ЕО за допълнение на Устава на Европейското дружество по отношение на участието на заетите лица са едно неделимо цяло.

В параграф втори се изследва сполучливо правната идентичност на европейското дружество. Отстоява се аргументирано поддържаното от автора становище, че европейското дружество може да се определи като нов вид специфично акционерно образувание за икономическо обединение. То разширява каталога на правните субекти в общностното и националните икономически пространства. Европейското дружество е нова форма, която съществува паралелно с действащите акционерни дружества в отделните държави членки. Основателно се подчертава, че тя не притежава своеобразна пазарна евикция, т.е. не ги елиминира принудително от терена на пазарното стопанство. Това е правноорганизационно образувание, което е предоставено на вниманието на стопанските дейци и те самостоятелно решават дали да се възползват от предоставената им опция.

Приносен характер притежава сравнителноправното изследване на европейското дружество по отношение на другите европейски структури за стопанско сдружаване – Европейското обединение по икономически интереси и Европейското кооперативно дружество. Обосновано се извежда, че Обединението има за цел единствено улесняване или развитие на икономическата дейност на членовете му, за да могат те да подобрят собствените си постижения в развиваната от тях самостоятелна дейност. При

него се съхранява стопанската и правната независимост на членовете му. В Европейското обединение е различен кръгът на учредителите, органите на управление, упражняването на глас при обсъждането на решенията, налице е неограничена и солидарна отговорност на членовете за всички негови задължения и пр.

Мотивирано се очертават и разликите в правните характеристики на Европейското дружество и Европейското кооперативно дружество. Сравнителният юридически анализ изхожда от факта, че в основата на кооперативното образувание е поставен принципът на личността. Поради това, тази също нововъзникнала правноорганизационна форма се определя като дружество *intuitu personae*, докато европейското дружество се причислява към групата на капиталовите корпоративни образувания. Тази основна разлика обуславя структуроопределящите различия между двете форми, установени от европейския законодател.

На основата на конкретен анализ, авторът аргументирано извежда правните признаци на европейското дружество. Следва да се присъединим към становището на кандидатът, че по своята правна същност разглеждането дружество е сделка (договор), която съчетава волеизявленията на всички съдружници (акционери), насочени към една обща стопанска цел. Целта му като търговско дружество, е извършването на търговски сделки. Тази операция се включва в по-широкото понятие „стопанска цел”, което обхваща реализирането на търговски сделки, получаването на нетна печалба и разпределението ѝ между участниците в дружеството в съответствие с решенията на годишното общо събрание на акционерите.

Прецизно се изследва преместване на седалището на европейско дружество, установено в устройствения му акт, от една държава членка в друга държава членка. Това прехвърляне на седалището се извършва без да се прекратява дружеството и без да преминава през производство по ликвидация. Следователно това преместване няма за юридическа последица прекратяване на функциониращото дружество, неговото ликвидиране и създаването на новоучредено дружество.

Кандидатът основателно посочва, че тази нормативно установена възможност за първи път в общностното право се формулира в Регламента. Тя става една от най-сериозните привлекателни предимства от учредяването

на разглежданото образувание. С новосъздадената възможност европейското дружество става „нормативно конкурентноспособно” при създаването на нови корпоративни образувания. Приносен момент е очертаването на юридическото съдържание на специфичния за европейското дружество фактически състав за преместването на седалището му. Посочва се, че той включва елементи с частноправен и публичноправен характер. Определя се като сложен, комплексен и сукцесивен фактически състав. След като подробно ги анализира, авторът подчертава, че отделните елементи от фактическия състав, с които Регламентът свързва преместването на седалището, се наслагват последователно във времето, като не съществуват темпорални времеви граници за развитието на този процес.

Глава втора на монографията е посветена на функционирането на европейското дружество. В нейния параграф първи се изследват обстойно способите за учредяването на европейското дружество. Това изследване е безспорно новост в правната ни литература и притежава приносен характер. Авторът подробно анализира посочените прийоми и сполучливо разкрива специфичните им признаци.

Мотивирано е становището на автора, че европейско дружество може да възникне единствено на основата на съществуващи вече корпоративни структури. Следователно е изключена възможността разглежданият транснационален субект да бъде учреден оригинално. Тази негова юридическа характеристика го отличава съществено от Европейското обединение по икономически интереси и Европейското кооперативно дружество.

Необходимо е сливащите се акционерни дружества да имат европейска принадлежност. Тя се изразява в условието най-малко две от тях да се регулират от правото на различни държави членки.

Акцент в набора от начини за учредяване на европейско дружество кандидатът поставя на учредяването чрез сливане. От практическо значение е, юридическото съдържание на този термин, което той разкрива. Регламент (ЕО) № 2157, уреждайки разглеждания начин за възникване на ЕД, използва думата „сливане”. При разкриването на юридическото съдържание на тази разпоредба, във връзка с чл. 17, ал. 2, б. „а” и „б” се посочва, че този термин обединява две хипотези. При едната е налице придобиване на цялото

имущество на едно или повече дружества от съществуващо дружество, което приема правната форма на европейско дружество. При втората хипотеза, имуществото на две или повече акционерни дружества в своята пълнота преминава към едно новоучредено европейско дружество, което става техен правоприменник. В посочените случаи преобразуващите се дружества се прекратяват без ликвидация. Прецизно и последователно се анализират отделните съставни компоненти на разглеждания процес, което е приносен момент.

Неизучавана досега е юридическата основа за учредяване на европейско дружество чрез сливане. В този смисъл разработката в монографията е новост с приносен момент. Обосновава се тезата, че нормативната база включва три нива. Авторът посочва, че на първо място е Регламент (ЕО) 2157/2001, който установява основната юридическа рамка на разглежданото образуване. Още в началната му разпоредба в чл. 1 се посочва, че „на територията на Общността може да бъде учредено дружество под формата на Европейско акционерно дружество (*Societas Europaea* или *SE*) при условията и по реда, предвидени в настоящия регламент”. Мотивирано се изтъква, че Общностният акт заема и първо място в йерархически построената номенклатура на юридическите източници на дружеството (чл. 9, ал. 1, т. „б”). На второ място поставя Трета Директива на Съвета от 9 октомври 1978 година, приета на основание член 54, параграф 3, буква ж) от Договора относно сливанията на акционерни дружества – Директива 78/855/ЕИО. Авторът отделя последна позиция на националното законодателство на държавите членки, регулиращо сливанията на акционерните дружества, създадени по техния правопорядък. Прилагането на съответния акт от изброените по-горе става по низходяща градация.

Особен акцент оправдано се отрежда на новоприетата Директива (ЕС) 2017/1132, която има съществено значение за създаването на европейско дружество. Регламент (ЕО) № 2157/2001 изрично посочва, че учредяването на Европейско дружество чрез сливане може да бъде извършено в съответствие с горепосочената Трета Директива, която понастоящем е кодифицирана от горепосочения общностен акт (чл. 17, ал. 1, т. „а” и „б”). Практически това означава, че при липса на съответната уредба в Регламента, ще се прилагат разпоредбите на Директивата.

Разглеждайки, последният елемент от пакета от актове, регулиращи създаването на европейското дружества – националните законодателства на държавите членки, авторът е успял да реализира трудната задача да събере първична информация за законовите и подзаконовите актове на всички страни от Европейския съюз и да я използва в сравнителноправен аспект.

Приносен характер има и разкриването на специфичното юридическо съдържание на конструкцията „сливане” за европейското дружество. Успява да създаде няколко класификации съобразно избрани критерии.

Новост представлява и проучването на защитата на миноритарните акционери, които са се противопоставили на сливането с оглед учредяване на Европейско дружество, като се онагледява с юридическото положение в някои членки държави, възникнало при приложението на Регламента.

Достойнство на представения труд е съдържателното проучване на другите специфични способности за учредяване на европейско дружество - създаване на холдингово европейско дружество; образуване на дъщерно европейско дружество и преобразуване на съществуващо акционерно дружество в европейско дружество.

Предмет на изследване в параграф втори е архитектурата на европейското дружество. Считаю, че това заглавие е удачно, тъй като се проучва организационната управленска структура.

Оправдано специално внимание се отделя на общото събрание. То обосновано се определя като върховен орган на европейското дружество. Последователно се анализират важни негови признаци като волеобразуващ и волеизразяващ нормативно установен задължителен орган. Приносен характер има съпоставянето му със сходните му органи в Европейското обединение по икономически интереси и Европейското кооперативно дружество. Аргументирано се разкриват особеностите в структурата, честотата на свикването, насрочването, определянето на дневния ред, протичането, упражняването на правото на глас и пр.

Обстойно се изследва правният статут на оперативните органи на Европейското дружество. Посочва се мотивирано, че са възможни две системи на управление – надзорен орган и ръководен орган (двустепенна система) или управителен орган (едностепенната система). Авторът поддържа, че е възможно дружеството да приеме първоначално една от двете

системи, а впоследствие да реши да премине към другата. Регламентът не урежда тази юридическа ситуация. Кандидатът мотивирано счита, че в този случай ще трябва да се приложи националното право на страната, на чиято територия е регистрирано седалището. Юридическа опора за този извод е разпоредбата на общностния акт, предвиждаща, че по въпросите, които не са уредени изцяло или частично от него, ще действат законовите разпоредби, които биха се прилагали към акционерно дружество, учредено по правото на държавата членка, в която е седалището на европейското дружество според устройствения му акт.

Авторът разкрива противоречие в нормативната регулация. В единия случай общностният акт посочва императивно, че европейското дружество има „надзорен орган и ръководен орган (двустепенна система) или управителен орган (едностепенна система), в зависимост от формата, възприета в устава.” В другия, обаче той отбелязва, че при отсъствие на уредба, предвиждаща възможността за избор на едностепенна структура, при възприета само дуалистическата система, държавата „*може* да предприеме подходящи мерки по отношение на европейските дружества”. Аналогична отбелязана по-горе хипотеза е налице в случаите, в които националният правен ред е предвидил единствено монистичната система. Разглеждайки тези две разпоредби в светлината на йерархическата пирамида на източниците на нормативната уредба на европейското дружество, кандидатът разкрива колизия между тях. На върха на вертикалния ъ строеж е самият общностен акт. От друга страна, Договорът за функционирането на Европейския съюз изрично посочва, че „регламентът е акт с общо приложение. Той е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.” Оттук е направил логичният извод, че предвидената възможност в него за избор на едностепенна или двустепенна структура на ЕД обвързва всички държави членки. Налице е задължителност на нормите на разглеждания акт в тяхната цялост. Следователно, държавата членка няма юридическата свобода на самостоятелна оперативна преценка дали да реализира или не посоченото нормативно решение. Разпоредбата, че в страните „*може* да се предприемат действия”, означава само една възможност, която може и да не се осъществи. В терминът „*може*” липсва

правната задължителност за изпълнение на породено от Регламента задължение.

С приносен характер е изследването на нормотворческия процес за структурата на управление, продължил тридесет години и достигнал до настоящия положителен резултат в общностната уредба на корпоративни акционерни образувания с европейски наднационален характер.

В другите представени научни трудове се разглеждат съществени въпроси от гражданскоправно естество, които не са свързани с тематиката на монографичния труд, като „Някои дискуссионни въпроси в законопроекта за предотвратяване на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество” (2015); „Civil aspects of National Security, The complex physiognomy of the international security environment” (2015); „Европейската правна сигурност и формирането на нормативната основа за алтернативното решаване на потребителски спорове”(2015); „Гражданско – правно положение на Изпълнителна агенция „Военни клубове и военно-почивно дело“ (2016); „Възникване и правна конструкция за юридическо лице“ (2016) и др.

Прави силно впечатление широкият фактически материал, който използва кандидатът за осъществяване на анализите и извеждането на изводите си. Той обхваща голям брой нормативни актове на държавите членки, регламентиращи обществените отношения в проучваната материя.

Силна страна е много доброто познаване на общностната уредба, свидетелство за което е големия брой използвани директиви и то в тяхното нормативно развитие.

Следва да се отбележи като подчертана положителна характеристика на научните трудове на кандидата обширното използване на юрисдикцията на Съда на Европейския съюз, както и на съдебна практика по сходни въпроси на националните ни съдилища.

Достойнство на научното му творчество е и това, че то е съобразено с общностните и вътрешни нормативни актове, влезли в сила непосредствено преди публикациите.

Подчертано положителен момент са и направените предложения *de lege ferenda* за изменения и допълнения на действащи общностни и

национални правни актове. Някои от формулираните препоръки са възприети при извършените промени.

Критични бележки и препоръки

Кандидатът обосновава добре своите становища. Някои поддържани тези следва да бъдат по-добре аргументирани. Авторът посочва, че придобиването на членство в европейското дружество посредством сливане на акционерни дружества не може да се определи като първично (оригинерно). Действително се привеждат някои прецизно посочени аргументи, но позицията трябва да бъде още по-добре защитена. Необходимо е да се отбележи коректния и колегиален тон при изразяване на несъгласие с изразени мнения от други автори.

Би било полезно обобщаването на препоръките в отделните случаи, макар и да се повтарят, в края на монографията с оглед на по-голяма систематизираност.

Направените забележки не засягат категоричната ми цялостна положителна оценка на представеното научно творчество на кандидата.

Заключение

Представените за конкурса научни трудове на Асен Александров Воденичаров съответстват на изискваният на закона и другите приложими нормативни актове. В тях се съдържа задълбочен анализ на общностната и националните регламентации на държавите членки на изучаваната нова правноорганизационна форма за стопанска сдружаване, както и практиката по приложението им. Проучването се основава и на юрисдикцията на Съда на Европейския съюз. Извеждат се верни и точни изводи, имащи пряко отношение към усъвършенстване на действащата нормативна уредба и практическата дейност за учредяване на европейски дружества в отделните страни.

Кандидатът демонстрира комплексни юридически познания и подчертани възможности за самостоятелни изследвания.

Предвид гореизложеното, убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да предложи на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ да избере гл. ас. д-р Асен Александров Воденичаров да заеме академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“.

20.03.2018 г.

Член на научното жури по конкурса:

(проф. д-р Симеон Тасев)